

Innst. 164 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:10 (2011–2012)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Hallgeir H. Langeland, Snorre Serigstad Valen, Eirin Sund, Truls Wickholm, Marianne Marthinsen og Jette F. Christensen om endring av Grunnloven §§ 1, 3, 4–9, 11–15, 17–32, 34–37, 39–41, 43–48, 62, 67–69, 74–82, 86 og 112 (innføring av republikk som styreform i Norge)

Til Stortinget

Sammendrag

Bakgrunn

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av Hallgeir H. Langeland, Snorre Serigstad Valen, Eirin Sund, Truls Wickholm, Marianne Marthinsen og Jette F. Christensen, gjelder innføring av republikk som styreform i Norge.

Forslagsstillerne viser til at Norges styreform er arvelig monarkisk. Det innebærer at det formelle statsoverhodet innehas av en person som har arvet denne posisjonen, og ikke er gitt den av folket gjennom valg. Ifølge Grunnloven står Kongen over det folkevalgte parlamentet.

Enhver stilling som hviler på nedarvede rettigheter, er en anakronisme i demokratiske samfunn. Monarkiet er en fortidslevning fra et autoritært styre, og egner seg derfor dårlig som demokratisk symbol. Sist, men ikke minst, viser forslagsstillerne til at en overgang til republikk vil være det naturlige slutt punktet på den demokratiseringen som startet i 1814, og som var sluttført da Stortinget fratok Kongen, ved unionsoppløsningen, de siste restene av formell makt.

Beriktiget

Republikk er i dag den mest vanlige styreformen i verden. Forslagsstillerne ønsker å endre Grunnloven, slik at også Norge får et statsoverhode som er valgt – en president, som erstatter for dagens kongehus. Derfor foreslås konkrete endringer i Grunnloven, slik at Norge kan endre sin formelle styreform fra arvelig monarkisk til republikansk.

Hva slags republikk skal det være?

Forslagsstillerne ønsker å endre Grunnloven, slik at også Norge får et statsoverhode som er valgt av folket, det vil si en president. Et sentralt spørsmål er hva slags republikk som skal innføres. Blant de mest sentrale spørsmålene er hvilken makt en president skal ha, sett i forhold til makten til regjering og storting, og hvordan presidenten skal velges. Andre spørsmål er blant annet hvem som er valgbar som president, hvor lenge en president kan sitte og hvor mange ganger på rad man kan velges som president. I tillegg kommer spørsmål om hva som skjer med dagens medlemmer av kongehuset, og en rekke formelle og praktiske spørsmål.

Det følger av grunnlovsforslaget at forslagsstillerne i tillegg vil fremme et representantforslag med forslag om at Stortinget ber regjeringen utrede ulike alternativer for innføring av republikk som styreform i Norge, og legge vurderinger av de ulike alternativene fram for Stortinget slik at de foreligger i god tid før Stortingets behandling i neste valgperiode av det nærværende grunnlovsforslaget om innføring av republikk. Forslagsstillerne viser til at dersom et slikt representantforslag blir vedtatt og utredningen gjennomføres, vil Stortinget ha et godt grunnlag for å kunne ta stilling til sentrale spørsmål knyttet til republikk som statsform innen grunnlovsforslaget skal opp til behandling.

Representantene Hallgeir H. Langeland, Snorre Serigstad Valen, Eirin Sund, Truls Wickholm, Marianne Marthinsen og Jette F. Christensen fremmet 28. september 2012 et representantforslag om å utrede republikk som styreform i Norge, jf. Dokument 8:151 S (2011–2012). Forslaget lød:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike alternativer for innføring av republikk som styreform i Norge. Vurderinger av de ulike alternativene, og forslag om hovedpunktene i en republikansk styreform, legges fram for Stortinget i god tid før Stortingets behandling i neste valgperiode av grunnlovsforslag om innføring av republikk, senest innen utgangen av stortingsperioden 2014-2015.»

Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga innstilling i saken 12. mars 2013, jf. Innst. 235 S (2012–2013). Ved Stortingets behandling 19. mars 2013 ble forslaget med 75 mot 17 stemmer ikke bifalt.

Folkeavstemning om innføring av republikk

Forslagsstillerne viser til at en endring av styreform for den norske staten er av stor viktighet for folket og landet. Innføring av republikk som ny styreform bør derfor bare gjennomføres dersom et flertall av folket stemmer ja til dette ved en folkeavstemning der valget står mellom å innføre republikk eller fortsatt ha en arvelig monarkisk styreform.

En slik folkeavstemning bør gjennomføres etter at Stortinget har vedtatt de nødvendige grunnlovsendringene for innføring av republikk som styreform. For at folkeavstemningen skal få betydning, må grunnlovsendringene gjøres betinget av at de får tilslutning i den etterfølgende folkeavstemningen. Forslagsstillerne har derfor tatt inn i grunnlovsforslaget en bestemmelse om at grunnlovsendringene bare trer i kraft dersom innføring av republikk som styreform i Norge får flertall ved en etterfølgende folkeavstemning. Ikrafttredelsestidspunktet settes til 1. januar i året etter at en slik folkeavstemning avholdes, for å gi noe tid til praktiske forberedelser for iverksettelse av den nye styreform.

Forslaget innebærer at det settes som betingelse at en slik folkeavstemning avholdes innen utgangen av neste stortingsperiode, slik at det grunnlovsvedtaket Stortinget eventuelt fatter i neste periode ikke kan «vekkes til live» ved en folkeavstemning i en senere periode.

Rekkefølgen på behandlingen av forslaget om å innføre republikk som ny styreform blir dermed:

1. Stortinget vedtar å be regjeringen utrede ulike alternativer for innføring av republikk, og fremme forslag om hovedpunktene i en republikansk styreform.

2. Stortinget vedtar hovedpunktene for hva slags republikk Norge bør ha.
3. Grunnlovsendringer som innfører republikk som styreform vedtas, men trer først i kraft 1. januar året etter at innføring av republikk som styreform har fått flertall i en folkeavstemning om dette.
4. En folkeavstemning som nevnt avholdes.

Forslagsstillerne vil at Grunnlovens overskrift endres fra «Kongeriket Norges Grunnlov» / «Kongeriket Noregs Grunnlov» til «Norges rikes grunnlov» på bokmål og «Noregs rikes grunnlov» på nynorsk.

Forslaget går ut på at § 1 i Grunnloven på bokmål og nynorsk skal lyde:

«Norge er en fri, selvstendig, udelelig og uavhengelig republikk» og

«Noreg er ein fri, sjølvstendig, udeleleg og uavhendeleg republikk».

Forslaget innebærer at «republikk» erstatter «rike» i gjeldende bestemmelse og at annet punktum om at regjeringsformen er arvelig monarkisk bortfaller.

Forslagsstillerne vil at overskriften til kapittel B skal lyde på bokmål og nynorsk:

«Om den utøvende makt» og «Om den utøvande makta».

Det foreslås at § 3 på bokmål og nynorsk skal lyde:

«Den utøvende makt er hos regjeringen og presidenten. Nærmere bestemmelser om presidenten fastsettes ved lov», og

«Den utøvande makta er hos regjeringa og presidenten. Nærare føresegner om presidenten blir fastsette i lov».

Forslagsstillerne foreslår at flere av bestemmelsene i Grunnloven som vedrører Kongen oppheves. Dette gjelder §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 24, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47 og 48.

Det foreslås endringer også i §§ 12, 13, 14 og 15 om «statsrådet» ved at «kongen» utgår.

I §§ 17, 18, 19 og 22 annet ledd erstattes «kongen» med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

I § 21 om utnevning av embetsmenn, erstattes «kongen» med «regjeringen»/«regjeringa».

Forslaget går videre ut på at «kongen» som er nevnt i en rekke bestemmelser i Grunnloven, erstattes med «regjeringen»/«regjeringa» eller alternativt «presidenten».

I §§ 22 første ledd første og annet punktum, 27, 29 og 30 erstatte «statsrådet» av «regjering» eller «regjeringsmøte».

Både forslaget til §§ 20 første ledd, 23 første ledd, 25 første ledd første punktum, 26 første ledd, 68 første punktum, 69, 76 første ledd, 77, 78, 79 og 81 fremmes i 2 alternativer. I 1 B-alternativene foreslås «kongen» erstattet med «regjeringen»/«regjeringa», og i 2 B-alternativene foreslås «kongen» erstattet med «presidenten».

Forslaget til §§ 28 og 62 fremmes også i to alternativer. I § 67 sløyfes «kongeriket».

I § 75 om Stortingets oppgaver foreslås flere endringer, blant annet ved at «kongen» erstattes av «regjeringen»/«regjeringa». Bokstav e om fastsetting av apanasjen til den kongelige familien foreslås opphevet.

Også forslagene til endringer i § 74 første ledd og § 80 tredje ledd fremmes i 2 alternativer der alternativ 1 B erstatter «kongen» med «statsministeren», mens alternativ 2 B erstatter «kongen» med «presidenten».

Det foreslås endringer i § 82 annet punktum om opplysningsplikten ved at «medlem av statsrådet» erstattes av «medlem av regjeringen/regjeringa», alternativt «medlem av regjeringen/regjeringa eller presidenten».

I § 86 om Riksretten vises det i alternativ 1 B til «saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av regjeringen, Høyesterett eller Stortinget» / «saker som Stortinget reiser mot medlemmer av regjeringa, Høgsterett eller Stortinget». I alternativ 2 B blir det vist til «saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av regjeringen, Høyesterett eller Stortinget, eller presidenten» / «saker som Stortinget reiser mot medlemmer av regjeringa, Høgsterett eller Stortinget, eller presidenten».

Det foreslås også endringer i tidligere § 112, nå § 121 jf. Innst. 203 S (2013–2014) og Stortingets vedtak 27. mai 2014. I begge alternativer erstattes «kongeriket Norges Grunnlov» / «grunnlova for Kongeriket Noreg» med «Norges rikes grunnlov» / «Norges rikes grunnlov». I annet ledd foreslås «kongen» erstattet med «regjeringen»/«regjeringa» i alternativ 1 og «presidenten» i alternativ 2.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard og lederen Martin Kolberg, fra Høyre, Erik Skutle og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Tom E. B. Holthe og Helge Thorheim, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen,

fra Venstre, Erik Lundebø, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 12:10 (2011–2012) om innføring av republikk som styreform i Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne og komitémedlem Jette F. Christensen fra Arbeiderpartiet, viser til at tilsvarende forslag om innføring av republikk har vært fremmet og behandlet i Stortinget en rekke ganger. Forslagene, som innebærer et grunnleggende brudd med den norske statsformen, har blitt avvist ved samtlige tidligere stortingsbehandlinger.

Flertallet viser til at monarkiet som statsform har en mer enn 1000-årig lang tradisjon i Norge. I tilknytning til unionsoppløsningen i 1905 ble det holdt en folkeavstemning om Norge fortsatt skulle være et kongedømme. Den nye kongen som ble foreslått ønsket at folket skulle si sin mening om de ønsket ham som konge for Norge. Resultatet viste et klart flertall for den foreslåtte kongen.

Flertallet viser til at dersom det en gang i fremtiden skulle bli aktuelt å endre styringsform, bør det etter flertallets mening vurderes hvorvidt det er hensiktsmessig at saken forelegges befolkningen i en rådgivende folkeavstemning. Meningsmålinger som har vært gjennomført de senere år, viser at monarkiet har bred oppslutning blant befolkningen, og det er derfor ingen signaler som skulle tilsi en endring i det standpunkt som Stortinget tidligere har hatt i dette spørsmålet.

Flertallet tilrår på denne bakgrunn at det fremlagte forslag ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at partiet ikke har tatt stilling til om Norge bør beholde monarkiet eller innføre republikk, og hittil heller ikke har deltatt i den offentlige debatten om dette. En innføring av ny styreform ville innebære store endringer i Grunnloven og den norske forfatningen. Dette medlem velger derfor i denne omgang å ikke støtte forslaget om innføring av republikk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti og komitémedlem Jette F. Christensen fra Arbeiderpartiet er enige med forslagsstillerne om at enhver autoritet som bygger på nedarvede rettigheter er en anakronisme i et demokratisk samfunn. Disse medlemmer mener at Norges demokrati gjennomgående skal være representativt. Verv og roller i et slikt system fordeles best gjennom måling av folkets tillit ved valg, ikke arv. Måten vi styrer landet på må gjenspeile idealene våre

om demokrati, like muligheter og representasjon. Å ha en rojal familie som statsoverhode gjenspeiler ikke disse verdiene.

Disse medlemmer understreker at forslaget som nå foreligger, innebærer at det skal avholdes en folkeavstemning. Forslagsstillerne har tatt inn en bestemmelse om at grunnlovsendingene bare trer i kraft dersom innføring av republikk får flertall ved en etterfølgende folkeavstemning, og at folkeavstemningen må avholdes innen 31. september 2017.

Disse medlemmer viser for øvrig til Dokument 8:151 S (2011–2012) om å utrede republikk som styreform i Norge, samt Innst. 235 S (2012–2013).

Disse medlemmer tilrår at Dokument 12:10 (2011–2012) bifalles i samsvar med forslaget under.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Jette F. Christensen:

Forslag 1

I

Overskriften skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

Norges rikes grunnlov

Noregs rikes grunnlov

§ 1 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 1

Norge er en fri, selvstendig, udelelig og uavhengelig republikk.

§ 1

Noreg er ein fri, sjølvstendig, udeleleg og uavhendeleg republikk.

Overskriften til kapittel B skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

B. Om den utøvende makt

B. Om den utøvande makta

§ 3 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 3

Den utøvende makt er hos regjeringen og presidenten. Nærmere bestemmelser om presidenten fastsettes ved lov.

§ 3

Den utøvande makta er hos regjeringa og presidenten. Nærare føresegner om presidenten blir fastsette i lov.

§§ 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 11 oppheves.

§ 12 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 12

Regjeringen skal bestå av en statsminister og minst syv andre medlemmer. Alle regjeringens medlemmer skal være stemmeberettigede norske borgere.

Regjeringen fordeler gjøremålene blant sine medlemmer slik den finner det tjenlig. Til å delta i regjeringssmøter ved siden av de faste medlemmer kan regjeringen i særlige tilfeller tilkalle andre norske borgere, men ikke presidenten eller medlemmer av Stortinget.

Ektefeller, foreldre og barn eller to søsken må ikke på samme tid være medlemmer av regjeringen.

§ 12

I regjeringa skal det vere ein statsminister og minst sju andre medlemmer. Alle medlemmene av regjeringa skal vere røysteføre norske borgarar.

Regjeringa fordeler gjeremåla mellom medlemmene slik ho meiner det er tenleg. Til å delta i regjeringssmøte ved sida av dei faste medlemmene kan regjeringa i særlege høve kalle inn andre norske borgarar, men ikkje presidenten eller medlemmer av Stortinget.

Ektefolk, foreldre og born eller to sysken må ikkje samstundes vere medlemmer av regjeringa.

§ 13 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 13

Regjeringens saker avgjøres ved stemmegivning. Ved stemmelikhet har statsministeren eller, i dennes fravær, den første av de tilstedeværende statsråder to stemmer.

§ 13

Sakene til regjeringa blir avgjorde med røysting. Står røystene likt, har statsministeren eller, om han er borte, den fyrste av statsrådene som er til stades, to røyster.

§ 14 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 14

Regjeringen kan utnevne statssekretærer til å bistå regjeringens medlemmer i utførelsen av deres gjøremål utenfor regjeringssmøtene. Den enkelte statssekretær handler på vegne av det medlem av regjeringen som hun eller han er knyttet til, i den utstrekning dette medlem bestemmer.

–
§ 14

Regjeringa kan utnemne statssekretærar til å hjelpe medlemmene av regjeringa med gjeremåla deira utanfor regjeringssmøtene. Kvar statssekretær handlar på vegner av den medlemmen av regjeringa som ho eller han er knytt til, så langt denne medlemmen fastset.

§ 15 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 15

Ethvert medlem av regjeringen har plikt til å fra-
tre sitt embete etter at Stortinget har fattet vedtak om mistillit til vedkommende alene eller til den samlede regjering.

Når Stortinget har fattet vedtak om mistillit, kan det bare utføres gjøremål som er nødvendige for en forsvarlig embetsførsel.

–
§ 15

Kvar medlem av regjeringa har plikt til å gå av etter at Stortinget har gjort vedtak om mistillit til vedkommande åleine eller til heile regjeringa.

Når Stortinget har gjort vedtak om mistillit, kan det berre utførast slike gjeremål som trengst for for-svarleg embetsførsle.

I §§ 17, 18, 19 og 22 annet ledd gjøres følgende endringer:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

«kongen» erstattes med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

§ 20 første ledd skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Regjeringen har i regjeringssmøte rett til å benåde forbrytere etter at dom er falt. Forbryteren kan velge å motta regjeringens nåde eller underkaste seg den idømte straff.

–
Regjeringa har i regjeringssmøte rett til å gje for-brytarar nåde etter at dom er fallen. Forbrytaren kan

velje å ta imot nåden frå regjeringa eller ta den idømde straffa.

§ 21 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 21

Regjeringen velger og utnevner alle sivile og militære embetsmenn. Før innsettelsen skal de sverge eller, hvis de ved lov er fritatt for edsavleggelse, høytidelig love lydighet og troskap til konstitusjonen. De embetsmenn som ikke er norske borgere, kan ved lov fritas for denne plikt.

–
§ 21

Regjeringa vel og utnemner alle sivile og militære embetsmenn. Før innsetjinga skal dei sverje eller, om dei ved lov er fritekne frå å gjere eid, høgtidleg love lydnad og truskap til konstitusjonen. Embetsmenn som ikkje er norske borgarar, kan ved lov få fritak frå denne plikta.

§ 22 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

Statsministeren, de øvrige medlemmer av regjeringen og statssekretærene kan uten dom avskjediges av regjeringen. Det samme gjelder for de embetsmenn som er ansatt ved regjeringens kontorer eller i utenriktjenesten, sivile overøvrighetspersoner, sjefar for regimenter og andre militære korps, kommandanter på festninger og høystbefalende på krigsskip.

–
Statsministeren, dei andre medlemmene av regjeringa og statssekretæranane kan utan dom avsetjast av regjeringa. Det same gjeld for dei embetsmennene som er tilsette ved regjeringsskontora eller i utanriks-tenesta, sivile overøvrighetspersonar, sjefar for regiment og andre militære korps, kommandantar på festningar og høgstbefalande på krigsskip.

§ 23 første ledd skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Regjeringen kan dele ut ordener til hvem den vil, til belønning for utmerkede fortjenester, som må kunngjøres offentlig. Regjeringen kan ikke tildele annen rang eller tittel enn den et embete medfører. Ordenen fritar ingen for statsborgernes felles plikter og byrder, og gir heller ikke fortrinnsrett til statlige embeter. Embetsmenn som avskjediges i nåde, beholder den tittel og rang de hadde i embetet. Dette gjelder ikke regjeringens medlemmer eller statssekretærene.

–
Regjeringa kan gje ordenar til kven den vil, til påskjøning for framifrå gagnsverk, som må kunngje-

rast offentlig. Regjeringa kan ikkje tildele annan rang og tittel enn den eit embete fører med seg. Ordenen frittek ingen for dei plikter og bærer som er sams for statsborgarane, og gjev heller ikkje førerrett til statlege embete. Embetsmenn som får avskil i nåde, får ha den tittelen og rangen dei hadde i embetet. Dette gjeld ikkje medlemmene av regjeringa eller statssekretærene.

§ 24 oppheves.

§ 25 første ledd første punktum skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Regjeringen har høyeste befaling over rikets forsvarsmakt.

–

Regjeringa har høgste befalinga over forsvarsmakta til riket.

§ 26 første ledd skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Regjeringen har rett til å sammenkalle tropper, begynne krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og oppheve folkerettslige avtaler og sende og motta sendemenn.

–

Regjeringa har rett til å kalle saman troppar, byrje krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og seie opp folkerettslege avtaler og sende og ta imot sendemenn.

§ 27 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 27

Alle regjeringens medlemmer skal møte i regjeringens møter når de ikke har lovlig forfall. Ingen beslutning må tas der når ikke over halvparten av medlemmene er til stede.

–

§ 27

Alle regjeringsmedlemmene skal møte i regjeringens møte når dei ikkje har lovleg forfall. Inga avgjerd må takast der når ikkje over halvta av medlemmene er til stades.

§ 28 skal lyde:

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

§ 28

Tilrådingar om embetsutnevnelser og andre viktige saker skal foredras i regjeringens møte av det medlem av regjeringen hvis fagområde de tilhører. Hun

eller han skal ekspedere sakene i overensstemmelse med regjeringens beslutning.

–

§ 28

Tilrådingar om embetsutnemningar og andre viktige saker skal målberast i regjeringens møte av den medlemmen av regjeringa som har det fagområdet dei høyrer til. Ho eller han skal ekspedere sakene i samsvar med avgjerda til regjeringa.

§ 29 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 29

Hindrer lovlig forfall et medlem av regjeringen fra å møte og foredra de saker som tilhører hennes eller hans fagområde, skal disse saker foredras av et annet medlem, som regjeringen konstituerer til det.

Hindrer lovlig forfall så mange fra å møte at ikke flere enn halvparten av det bestemte antall medlemmer er til stede, skal så mange andre personer som nødvendig konstitueres til å delta i regjeringens møte.

–

§ 29

Hindrar lovleg forfall ein medlem frå å møte og målbera saker som høyrer til hennar eller hans fagområde, skal sakene målberast av ein annan medlem, som kongen konstituerer til det.

Hindrar lovleg forfall så mange frå å møte at ikkje fleire enn halvta av det fastsette talet på medlemmer er til stades, skal så mange andre personar som naudsynt konstituerast til å delta i regjeringens møte.

§ 30 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 30

I regjeringens møte føres det protokoll over alle de saker som behandles der. De diplomatiske saker som regjeringen beslutter å hemmeligholde, føres inn i en egen protokoll. Det samme gjelder de militære kommandosaker som regjeringen beslutter å hemmeligholde.

Enhver som deltar i regjeringens møte, har plikt til å si sin mening med frimodighet. Mener noe medlem av regjeringen at regjeringens beslutning strider mot statsformen eller landets lover, har hun eller han plikt til å gjøre kraftige motforestillinger og tilføye sin mening i protokollen. Den som ikke har protestert på denne måte, anses for å ha vært enig i regjeringens beslutning og er ansvarlig for det, slik som det siden blir bestemt, og kan av Stortinget settes under tiltale for Riksretten.

–

§ 30

I regjeringsmøtet blir det ført protokoll over alle saker som blir behandla der. Dei diplomatiske sakene som regjeringa vedtek å halde løynde, blir førte inn i ein særskild protokoll. Det same gjeld dei militære kommandosakene som regjeringa vedtek å halde løynde.

Kvar den som deltek i regjeringsmøte, har plikt til å seie si meining med frimod. Meiner nokon medlem av regjeringa at avgjerda til regjeringa strir mot statsforma eller lovene i landet, har ho eller han plikt til å ta kraftig til motmæle og skrive si meining i protokollen. Den som ikkje har protestert såleis, blir rekna for å ha vore samd i avgjerda til regjeringa og er ansvarleg for det, slik som det sidan blir fastsett, og Stortinget kan setje vedkommande under tiltale for Riksretten.

§ 31 skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

§ 31

Alle regjeringens beslutninger utferdiges i dens navn og undertegnes av statsministeren eller, om statsministeren ikke har vært til stede, av det første av statsrådets tilstedeværende medlemmer.

§ 31

Alle avgjerdene til regjeringa blir ferda ut i namnet til regjeringa og blir underskrivne av statsministeren eller, om statsministeren ikkje var til stades i statsrådet, av den fyrste av dei medlemmene som var det.

§§ 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47 og 48 oppheves.

§ 62 skal lyde:

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

§ 62

De tjenestemenn som er ansatt ved regjeringens kontorer, bortsett fra statssekretærer og de politiske rådgivere, kan ikke velges til representanter. Det samme gjelder Høyesteretts medlemmer og tjenestemenn som er ansatt i utenriksstjenesten, og tjenestemenn ansatt ved presidentens kontor.

Regjeringens medlemmer kan ikke møte på Stortinget som representanter så lenge de er medlemmer av regjeringa. Det samme gjelder presidenten, så lenge hun eller han er president. Heller ikke statssekretærene kan møte som representanter så lenge de er i embetet, og de politiske rådgivere ved regjeringens og presidentens kontorer kan ikke møte på Stortinget så lenge de innehar sine stillinger.

§ 62

Tenestemenn som er tilsette ved regjeringskontora, bortsett frå statssekretærar og politiske rådgjevarar, kan ikkje veljast til representantar. Det same gjeld medlemmene av Høgsterett og tenestemenn som er tilsette i utanrikstenesta, og tenestemenn tilsette ved kontoret til presidenten.

Medlemmer av regjeringa kan ikkje møte på Stortinget som representantar så lenge dei er medlemmer av regjeringa. Det same gjeld presidenten så lenge ho eller han er president. Heller ikkje statssekretærane kan møte som representantar så lenge dei er i embetet, og dei politiske rådgjevarane ved regjeringskontora kan ikkje møte på Stortinget så lenge dei har stillingane sine.

I § 67 strykes «Kongeriket».

§ 68 første punktum skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Stortinget trer i alminnelighet sammen i rikets hovedstad den første hverdag i oktober måned hvert år, med mindre regjeringen på grunn av usedvanlige omstendigheter, så som fiendtlig angrep eller smittsom sykdom, velger en annen by i riket.

Stortinget kjem i regelen saman i hovudstaden den fyrste kvardagen i oktober kvart år, om ikkje regjeringa på grunn av usedvanlege omstende, så som fiendsleg åtak eller smittsam sjukdom, vel ein annan by i riket.

§ 69 skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 69

Når Stortinget ikke er samlet, kan det sammenkalles av regjeringen dersom den mener det er nødvendig.

§ 69

Når Stortinget ikkje er samla, kan regjeringa kalle det saman dersom den meiner det trengst.

§ 74 første ledd skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Så snart Stortinget har konstituert seg, åpner statsministeren eller den statsministeren utpeker til det, forhandlingene med en tale om rikets tilstand og de forhold som hun eller han især ønsker å lede Stortingets oppmerksomhet mot.

Så snart Stortinget har konstituert seg, opnar statsministeren eller den statsministeren set til det,

forhandlingane med ei tale om tilstanden i riket og dei emna ho eller han særleg vil gjere Stortinget merksam på.

§ 74 annet ledd skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

Når Stortingets forhandlinger er åpnet, har statsministeren og regjeringens øvrige medlemmer rett til å møte i Stortinget og på lik linje med Stortingets medlemmer delta i forhandlingene når de holdes for åpne dører, men uten å avgi stemme. I de saker som behandles for lukkede dører, gjelder dette bare når Stortinget tillater det.

Når forhandlingane i Stortinget er opna, har statsministeren og dei øvrige medlemmene av regjeringa rett til å møte i Stortinget og til liks med medlemmene der ta del i forhandlingane når dei blir haldne for opne dører, men utan å røyste. I saker som blir behandla for stengde dører, gjeld dette berre når Stortinget gjev løyve til det.

§ 75 bokstav e oppheves.

§ 75 bokstav f blir bokstav e og skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

- e) å la seg forelegge regjeringsmøtenes protokoller og alle offentlige innberetninger og papirer;
- e) å få seg førelagt protokollane frå regjeringsmøtene og alle offentlege meldingar og papir;

I § 75 bokstav g, som blir bokstav f, gjøres følgende endring:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

«kongen» erstattes med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

§ 75 bokstav h blir bokstav g og skal lyde:

Alternativ B (bokmål og nynorsk):

- g) å kunne gi enhver påbud om å møte for seg i statssaker;
- g) å kunne gje kven som helst påbod om å møte for seg i statssaker;

§ 75 bokstav i til m blir § 75 bokstav h til k.

§ 76 første ledd skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Enhver lov skal først foreslås på Stortinget, enten av en stortingsrepresentant eller av regjeringen ved et av dens medlemmer.

–
Alle lovframlegg skal fyrst gjerast på Stortinget, anten av ein stortingsrepresentant eller av regjeringa ved ein av medlemmene.

§ 77 skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 77

Når Stortinget har fattet det samme lovvedtak to ganger etter hverandre, sendes det til regjeringen med anmodning om dens sanksjon.

–
§ 77

Når Stortinget har gjort same lovvedtaket to ganger på rad, går vedtaket til regjeringa med oppmodning om sanksjon.

§ 78 skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 78

Godtar regjeringen lovvedtaket, forsyner statsministeren det med sin underskrift, og dermed blir det til lov.

Godtar regjeringen det ikke, sendes det tilbake til Stortinget med den erklæring at regjeringen for tiden ikke finner det tjenlig å sanksjonere det. I så tilfelle kan ikke det storting som da er samlet, legge dette vedtak frem for regjeringen igjen.

–
§ 78

Godtek regjeringa lovvedtaket, skriv statsministeren under, og dermed blir det til lov.

Godtek regjeringa det ikkje, blir det sendt attende til Stortinget med dei orda at regjeringa for tida ikkje meiner det er tenleg å sanksjonere det. I så fall kan ikkje det stortinget som då er samla, leggje dette vedtaket fram for regjeringa att.

§ 79 skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 79

Når to storting med ett valg og minst to storting imellom har fattet det samme lovvedtak uforandret uten at Stortinget i mellomtiden har fattet noe avvikende endelig lovvedtak, og det da forelegges regjeringen, så blir det til lov selv om regjeringen ikke gir sin sanksjon før Stortinget adskilles.

–
§ 79

Når to storting med eitt val og minst to storting imellom har gjort same lovvedtaket uendra utan at Stortinget i mellomtida har gjort avvikande endeleg

lovvedtak, og det då blir lagt fram for regjeringa, så blir det til lov endå om regjeringa ikkje gjev sanksjon før Stortinget skilst.

§ 80 tredje ledd skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Innen denne tid meddeler statsministeren regjeringens beslutning om de lovvedtak som ikke allerede er avgjort (jf. §§ 77–79), ved enten å stadfeste dem eller å forkaste dem. Alle de som ikke uttrykkelig er blitt godkjent, anses for å være forkastet.

–

Innan den tid kunngjer statsministeren for Stortinget avgjerda til regjeringa om dei lovvedtaka som ikkje alt er avgjorde (jf. §§ 77–79), med anten å stadfeste eller å forkaste dei. Alle dei som ikkje uttrykkelig blir godkjende, blir rekna som forkasta.

§ 81 skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 81

Alle lover (unntatt dem i § 79) utferdiges i regjeringens navn, under Norges rikes segl og med følgende ord: «Den norske regjering kunngjør at vi er blitt forelagt Stortingets vedtak av dato sålydende: (her følger vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under vår hånd og rikets segl.»

–

§ 81

Alle lover (så nær som dei etter § 79) blir utferda i namnet til regjeringa, under Noregs rikssegl og med desse orda: «Den norske regjeringa kunngjer at Stortinget har lagt føre oss eit vedtak dagsett dato som lyder slik: (her kjem vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under vår hand og riksseglet.»

§ 82 annet punktum skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

Intet medlem av regjeringen må legge frem uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer.

–

Ingen medlemmer av regjeringa må leggje fram urette eller villeiande opplysningar for Stortinget eller eit stortingsorgan.

§ 86 første ledd skal lyde:

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

Riksretten dømmer i første og siste instans i de saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av regjeringen, Høyesterett eller Stortinget, eller presi-

denten, for straffbart eller annet rettsstridig forhold når de har brutt sine konstitusjonelle plikter.

–

Riksretten dømmer i fyrste og siste instans i dei sakene som Stortinget reiser mot medlemmer av regjeringa, Høgsterett eller Stortinget, eller presidenten, for eit strafflagt eller anna rettsstridig tilhøve når dei har brote sine konstitusjonelle plikter.

§ 86 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

Et medlem av regjeringen eller Stortinget, eller presidenten, kan ikke velges til medlem av Riksretten.

–

Ein medlem av regjeringa eller Stortinget, eller presidenten, kan ikkje veljast til medlem av Riksretten.

§ 112 (nå §121) skal lyde:

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 112

Viser erfaring at noen del av denne Norges rikes grunnlov bør endres, skal endringsforslag fremsettes på første, annet eller tredje storting etter et nytt valg og kunngjøres. Men det tilkommer først det første, annet eller tredje storting etter neste valg å bestemme om den foreslåtte endring skal finne sted eller ei. En slik endring må likevel aldri motsi denne grunnlovs prinsipper, men bare angå modifikasjoner i enkelte bestemmelser som ikke endrer denne konstitusjons ånd, og to tredjedeler av Stortinget må være enige i en slik endring.

En grunnlovsbestemmelse som er vedtatt på denne måte, skal underskrives av Stortingets president og sekretær og sendes regjeringen til kunngjøring som gjeldende bestemmelse i Norges rikes grunnlov.

–

§ 112

Viser røynsla at nokon del av denne Noregs rikes grunnlov bør endrast, skal framlegget om endring leggjast fram på det fyrste, andre eller tredje stortinget etter eit nytt val og kunngjerast. Men det er fyrst det fyrste, andre eller tredje stortinget etter neste val som avgjer om endringa skal gjerast eller ikkje. Ei slik endring må likevel aldri stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegnar som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget må vere samde i ei slik endring.

Ei grunnlovsføresegn som er vedteken på denne måten, skal underskrivast av Stortingets president og

sekretær og sendast til regjeringa til kunngjering som gjeldande føresegn i Noregs rikets grunnlov.

II

Vedtak I trer i kraft 1. januar året etter at innføring av republikk som styreform i Norge har fått flertall ved en folkeavstemning. Slik folkeavstemning må avholdes innen 31. september 2017.

De som på tidspunktet nevnt i første ledd første punktum er regjeringsmedlemmer, får fra da av myndighet, rettigheter og plikter som medlem av regjeringen etter den forandrete grunnloven, og myndighet, rettigheter og plikter som i eller i medhold av lov er tillagt regjeringsmedlemmer eller statsråder. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt kongen, skal fra da av tillegges regjeringen. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt Kongen i statsråd, skal fra da av tillegges regjeringen i regjeringsmøte.»

Stortinget har fått fullmakt til ved alminnelig flertallsvedtak å redigere paragraf- og leddnummer i og henvisninger til bestemmelser som berøres av at det er blitt vedtatt et nytt kapittel E i Grunnloven om

menneskerettigheter eller som berøres av at alternativer i forslaget her blir vedtatt.

Grunnlovsforslag fremsatt i sesjonen 2011–2012 som angår bestemmelser som berøres av at det blir vedtatt et nytt kapittel E i Grunnloven om menneskerettigheter eller av at alternativer i forslaget her blir vedtatt, behandles ut fra bestemmelsenes nye ledd- og paragrafnummerering.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til grunnlovsforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 12:10 (2011–2012) – Grunnlovsforslag fra Hallgeir H. Langeland, Snorre Serigstad Valen, Eirin Sund, Truls Wickholm, Marianne Marthinsen og Jette F. Christensen om endring av Grunnloven §§ 1, 3, 4–9, 11–15, 17–32, 34–37, 39–41, 43–48, 62, 67–69, 74–82, 86 og 112 (innføring av republikk som styreform i Norge) – samtlige alternativer – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 9. februar 2016

Martin Kolberg

leder

Helge Thorheim

ordfører

